

”סמסטר ראשון כבר בתיכון”

תשפ”ז

”טיפוגרפיה כבסיס לחשיבה עיצובית – היפרגופיטה עברית.”

בחסות המחלקה לתקשורת חזותית במכללת אמונה, ירושלים

אודות תוכנית ”סמסטר ראשון בתיכון” – רציונל פדגוגי ומטרות

תוכנית ”סמסטר ראשון בתיכון” נועדה לפתח בקרב התלמידים והתלמידות כישורי למידה אקדמיים, לבסס את תחושת המסוגלות העצמית בהקשר האקדמי ולאפשר צבירת נקודות זכות אקדמיות כבר במהלך הלימודים בתיכון. התוכנית מבקשת ליצור חיבור בין עולם האקדמיה לבין מערכת החינוך העל-יסודית בתחומי התקשורת החזותית והעיצוב, תוך מתן הזדמנות שווה לנגישות להשכלה גבוהה איכותית וצמצום פערים חברתיים.

הרציונל הפדגוגי מתבסס על תפיסה אינטגרטיבית המשלבת עקרונות למידה אקדמית בדגש על פיתוח חשיבה עיצובית ומחקרית, על ידי יישום בעזרת למידה מבוססת פרויקטים (PBL).

התוכנית שמה דגש על עומק מקצועי והתאמה תרבותית וערכית למוסדות החינוך הממלכתי-דתי והחרדי.

מטרות התוכנית:

- חשיפה לעולם התקשורת החזותית והטיפוגרפיה העברית ברמה אקדמית.
- פיתוח חשיבה עיצובית.
- יצירת בסיס ידע והבנה בתחום הטיפוגרפיה של האות העברית ובכלל.
- חיזוק היכולת ליצירה כחלק מפתרון אתגרים חזותיים.
- פיתוח מיומנויות חקר בתחום התקשורת החזותית המבוססות על מחקר שטח ומחקר שולחני.
- פיתוח מיומנויות פרזנטציה והצגת רעיונות (Pitch).
- פיתוח שפה עיצובית רגישה לעולם הערכים של החברה בישראל, תוך שילוב בין מקורות הכתב העברי- יהודי לחשיבה חזותית עכשווית.
- חיזוק הזיקה בין טיפוגרפיה עברית, תרבות וזהות יהודית כחלק מפיתוח מודעות תרבותית בעיצוב.

קהל המטרה:

תלמידי ותלמידות **מגמת אמנויות העיצוב** הלומדים בכיתה י”א את מקצוע ההתמחות - עיצוב.

התוכנית פתוחה למוסדות החינוך הממלכתי-דתי והחרדי, תוך הקפדה על רגישות תרבותית, ערכית וחינוכית בתכני הלימוד. יחד עם זאת התוכן בתוכנית מתאים לכל אחד מבתי הספר בארץ.

היקף הלימודים: 70 שעות סה"כ = מחצית א של כיתה י"א.

מפתח התוכנית: המכללה האקדמית אמונה

המכללה האקדמית "אמונה" היא מוסד אקדמי להכשרת מעצבים ואנשי חינוך בירושלים, המעניק תואר ראשון בעיצוב וחינוך (B.Ed.Des) במסלול רב-גילאי. המחלקה לתקשורת חזותית במכללה פועלת מתוך שילוב ייחודי בין:

- מצוינות מקצועית וסטנדרטים אקדמיים.
- עומק רעיוני ותרבותי בעיצוב.
- זהות ערכית וחינוכית.
- חדשנות טכנולוגית וכלי יצירה עכשוויים.

התוכנית פותחה בהובלת ראש המכללה, ד"ר אפרת גרוסמן, וראש המחלקה לתקשורת חזותית, שחר ויטונסקי בשיתוף מרצים מומחים בתחום הטיפוגרפיה, נחמיה בועז ודיויד פרידמן.

ליווי אקדמי של התוכנית:

צוות המורים: מפגשי קהילה מקצועיים למורים, מענה לשאלות מקצועיות, משוב על תוצרי ביניים והכוונה לקראת הגשת פרויקט הסיום.

כיתות הלימוד: סיור במכללת אמונה בתאום עם מכללת אמונה.

הביקור במכללה ממומן על ידי משרד החינוך (למעט עלות ההסעה שהיא באחריות בית הספר)

הגשת פרויקט גמר לציון אקדמי, תערוכת תוצרים נבחרים.

מתכונת הלמידה:

חומרי הלימוד יוגשו למורים באופן דיגיטאלי. מצגות, קישורים ותרגילים.

החומר יועבר במהלך מחצית ראשנה של כיתה י"א על ידי המורה המלווה, לאחר שעבר הכשרה אודות התוכנית.

תקשורת עם מכללת אמונה וליווי אקדמי, יתקיימו לאורך כל התוכנית באופן מקוון.

התוכנית כוללת יום שיא והגשת תוצרים במכללת אמונה בתאום עם המכללה.

היקף שעות ואקרדיטציה:

התוכנית מתקיימת בהיקף של כ **70-שעות** לימוד. שעות אלו כוללות:

- הוראה בכיתה על ידי מורה המגמה.
- עבודה עצמית של התלמידים.
- יום לימודים אקדמי במכללה.

הקורס מקנה לתלמיד **4 נקודות זכות אקדמיות** (נ"ז) המוכרות להמשך לימודיו במכללת אמונה, ומחליף מיני פרויקט ראשון בכיתה י"א.

תנאי סף:

התלמידים לומדים את מקצוע התמחות עיצוב, בהתאם להיקף שעות הנדרש בכיתה י"א ולא פחות מ 4 שעות סטודיו בשבוע.

פרקי החובה נלמדו במלואם והתלמידים בקיאים במושגי חובה.

מקצוע מוביל- אמנות שימושית: חלק א' - יסודות השפה החזותית + חלק ד' - סדנה .

מקצוע התמחות -עיצוב : יסודות - העיצוב, התנסות בסטודיו + יכולת שימוש ב 2 תוכנות גראפיות.

התלמידים בעלי יכולת טובה בעבודה עם שתי תוכנות גראפיות של ADOBE.

בבית הספר יש חיבור לאינטרנט, יכולת עבודה עם אינטרנט במידת הצורך ויכולת תקשורת בתוך הכיתה ועם האקדמיה.

לבית הספר יכולת לשמור ולעקוב אחר פרויקט אישי בעזרת ענן בית ספרי או רכיב קצה אחר.

המורות אשר ילוו את הפרויקט בעלות תואר ו או הכשרה אקדמית רלוונטית להתמחות תקשורת חזותית. ובעלות ניסיון הוראה של לפחות שלוש שנים בהוראה במגמה.

לוח זמנים: פרויקט זה הוא מיני - פרויקט הראשון של התלמידות בכיתה י"א.

הפרויקט יסתיים עד מחצית א בכל בית ספר. והגשת הפרויקט לציון תעשה באופן דיגיטאלי בתאום מראש עם מכללת אמונה.

המורות אשר יובילו את הלמידה ישתתפו בתהליך הכשרת המורים במהלך הקיץ ובהמשך השנה.

שלבי הפרויקט -תהליך הלמידה מובנה ומחולק לחמישה שלבים מרכזיים, המשלבים בין תיאוריה להתנסות מעשית :

- **שלב א': האות העברית כמרכיב תרבותי חזותי** (כ-4 שעות) – לימוד מעמד האות העברית לאורך הדורות, מהכתב הקליגרפי המסורתי ועד לטיפוגרפיה המודרנית. התלמידים יבחנו את הקשר בין צורה, שפה והיסטוריה בעולם היהודי והישראלי.
- **שלב ב': תרגיל פתיחה טיפוגרפי** (כ-4 שעות) – יצירת מילה חדשה שאינה קיימת באמצעות קולאז' של אותיות מעיתונים מודפסים. על התלמיד להציע פירוש למילה ולפתח קומפוזיציה חזותית המבטאת את משמעותה.
- **שלב ג': מחקר חזותי** (כ-15 שעות) – ביצוע מחקר תצפית במרחב הציבורי לבחינת השימוש בטיפוגרפיה (שלטי רחוב, פרסומות, ממשקים דיגיטליים וכו'). בשלב זה ישולבו גם כלי בינה מלאכותית (AI) ככלי מחקר.

• שילוב כלי בינה מלאכותית עבור יעדים אלו:

- כלי מחקר: סיוע באיסוף וניתוח מידע חזותי וטיפוגרפי,
- אידיאציה (גיבוש רעיונות): שימוש בטכנולוגיה כעזר ליצירת קונספטים ראשוניים ופיתוח רעיונות עיצוביים
- עריכה לשונית.
- **שלב ד': פיתוח פרויקט עיצובי** (כ-20 שעות) – פיתוח פרויקט טיפוגרפי אישי המבוסס על ממצאי המחקר. השלב כולל פיתוח קונספט, סקיצות וניסויים חזותיים עד לגיבוש שפה טיפוגרפית.
- **שלב ה': פרזנטציה והצגת תהליך** (כ-11 שעות) – הכנת מצגת מלאה הכוללת את תיאור המחקר, שלבי העבודה והפתרון העיצובי הסופי, תוך פיתוח מיומנויות "פיץ".

תוצרי סיום:

בסיום הקורס, כל תלמיד יפיק את התוצרים הבאים:

1. פרויקט טיפוגרפי אישי משלב הגדרת הנושא ועד תוצר.
2. יכולת לבצע תחקיר היסטורי ותחקיר צורני בתחום המקצועי.
3. פרזנטציה מקצועית המתעדת ומסבירה את תהליך העבודה משלב מחקר ועד תוצר כולל יכולת לפיץ - PITCCH.
4. זכאות לנקודות זכות אקדמיות.

הכשרת המורים:

המורים המשתתפים בתוכנית יחויבו בפיתוח מקצועי ייעודי. ההכשרה כוללת הכרה של מבנה הקורס, יחידות ההוראה והשיטה הפדגוגית, ומלווה במפגשים מקוונים ובמפגש עם איש סגל אקדמי במכללה. ההכשרה מוכרת לצורך גמול השתלמות.

חומר עזר מלווה

לרשות המורים תעמוד ערכת הוראה מלאה שפותחה על ידי המחלקה לתקשורת חזותית באמונה, הכוללת:

- מערכי שיעור מפורטים.
- מצגות להוראה בכיתה.
- תרגילים ומשימות לתלמידים.
- דוגמאות לניתוח טיפוגרפי והנחיות למחקר חזותי.

* חומרים אלו הם רכוש אקדמי של מכללת אמונה ונועדו לשימוש בלעדי במסגרת קורס זה.

מבנה מקצוע עיצוב 5 יח"ל

מבנה למידה 891580		מבנה למידה כולל קורס טיפוגרפיה עברית שאלון חדש : קורס אקדמי XXXXXX עבודת גמר : XXXXXX סה"כ עבודת גמר = 5 יח"ל	
כיתה יוד - חובה	יסודות העיצוב	סטודיו בדגש על הוראת תוכנות	סטודיו בדגש על הוראת תוכנות
כיתה יא - חובה	מיני פרויקט בחירת כלי מחקר אחד	מיני פרויקט בחירת כלי מחקר אחד	מיני פרויקט בחירת כלי מחקר אחד
מחקר שטח/ מחקר שולחני	מכללת אמונה	מחקר שטח/ מחקר שולחני	מחקר שטח/ מחקר שולחני
כיתה י"ב חובה	עבודת גמר בצוות של 2	עבודת גמר בצוות של 2	עבודת גמר בצוות של 2
	מרכיבי ציון הגמר של התלמיד	מרכיבי ציון הגמר של התלמיד	מרכיבי ציון הגמר של התלמיד
	קורס אקדמי י"א	סמסטר ראשון בתיכון*	20%
תוכנית הלימוד	יסודות העיצוב (יוד)	תוכנית לימוד	10%
	מיני פרויקט (י"א)		10%
	ספר פרויקט : חריש -זריעה - נביטה		25%
	הנצה - פריחה		30%
	עבודת צוות		5%
	פרזנטציה		10%
	סה"כ		100%

אי עמידה בדרישות הקורס בכיתה י"א

תלמיד.ה שלא הגיש לאקדמיה את תוצרי מיני פרויקט י"א במחצית א של השנה יידרש לגשת בכיתה י"ב לעבודת גמר 891589 לפי דרישות המקצוע כפי שמפורסמות ומעדוכנות תלמיד נעדר /לא מתפקד , לא יוכל להשלים את הקורס החסר בכיתה י"ב .

בהצלחה

צוות מחלקה לתקשורת חזותית במכללת אמונה וצוות הפיקוח של מגמת אמנויות העיצוב